

Jeugduitgaven van het Nederlands Bijbel Genootschap

Het boekje *Eeuwfeest* van Aletta Hoog vormde in 1914 de start van een traditie, die het Nederlands Bijbel Genootschap (NBG) te Amsterdam tot ver in de jaren vijftig zou voortzetten. Het boekje, met omslagontwerp van M.J. van Wijk, beschrijft onder meer waarom deze jubileumuitgave tot stand moest komen:

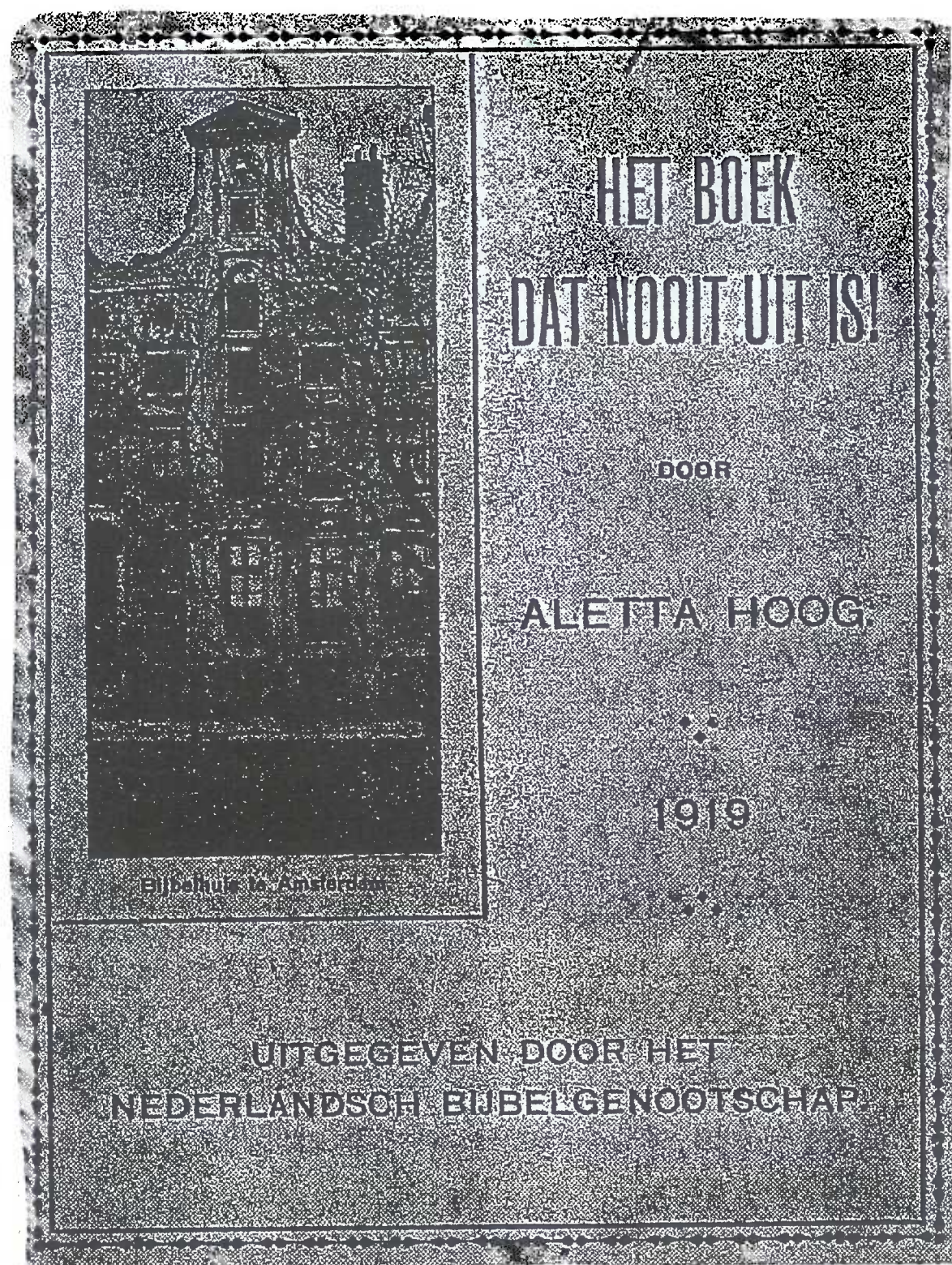
"En zoo kwam 't, dat in 1804 het Britsch en Buitenlandsch Bijbelgenootschap werd opgericht. Dat genootschap werkte ook in ons land. Het liet bijbels drukken in de Nederlandsche taal. En toen heeft het z'n best gedaan, dat Nederland een eigen Bijbelgenootschap kreeg. En zoo is in 1814 opgericht: het Nederlandsch Bijbelgenootschap."

In voor kinderen begrijpelijke taal wordt vervolgens uiteengezet wat de taken van het NBG waren en op welke wijze de door het NBG te koop aangeboden bijbels aan de man/vrouw gebracht werden. Aan het eind wordt vermeld, hoe mensen rijk en gelukkig werden door de bijbelverspreiding, tot in de koloniën toe:

En zoo zijn er vele menschen rijk en gelukkig geworden door den Bijbel, door het werk van de Bijbelgenootschappen, die overal bijbels verspreidden.

En daarom is het honderdjarig bestaan van het Nederlandsch Bijbelgenootschap een Eeuwfeest!

Of men bij de uitdeling van dit eerste boekje al het idee had, hier een traditie van te maken, is niet bekend. Wel is duidelijk dat men na één boekje de smaak te pakken had en zo schreef Aletta Hoog nog twee boekjes: *De Bijbel aan de ketting* en *De Bijbelse Boodschap brengen*.

Het Boek dat nooit uit is! door Aletta Hoog. Geschenk NBG 1919.

Het NBG was dus kinderboeken-uitgever geworden en zou als zodanig jarenlang een stempel drukken op de zondagsschool, door boekjes te verspreiden die steeds als onderwerp de Bijbel hadden: de Bijbel als Woord van God, als boek dat avonturen beleefde, als boek dat vergeten werd, teruggevonden werd en vooral liefde en bekering onder mensen bracht. Ieder jaar kregen kinderen, die de zondagsschool bezochten, zo'n boekje uitgereikt en het zal voor veel van deze kinderen één van de weinige boekjes (zo niet het enige) geweest zijn, die in hun bezit kwamen. Er zal dus een behoorlijke invloed van uitgegaan zijn.

Voor het jaar 1917, waarin de hervorming door Maarten Luther herdacht werd, had de inmiddels in het leven geroepen Jeugdcommissie van het NBG een bijzonder plan: een mapje met platen, waarbij onderschriften die het grote belang van deze hervormer moesten tonen. Om hiervoor een keuze te maken, werd W.G. van de Hulst gevraagd, met voorstellen te komen. De toen nog niet zo lang bekende auteur van kinderboeken kwam met twee series platen maar meldde er direct bij dat er nogal wat haken en ogen aan het uitgeven ervan zouden zitten. In de notulen van de Jeugdcommissie lezen we vervolgens dat de voorzitter een nieuw voorstel in overweging geeft:

Nu n.l. de bezwaren, verbonden aan de uitgave van een platenboekje zoo groot blijken te zijn zou spr. willen voorstellen den Heer v.d. Hulst te verzoeken een boekje over de geschiedenis der Hervorming te schrijven, dat ruim geïllustreerd zou kunnen worden. Nu er op dit gebied zooveel verschenen is van verschillende geleerden behoeft men voor historische onjuistheden niet bang te zijn.

Let even op de laatste opmerking: in het vervolg van dit artikel zal het onderwerp van die historische onjuistheden nog terugkeren. In de daaropvolgende discussie wordt uiteindelijk besloten, met dit voorstel accoord te gaan en Van de Hulst neemt het karwei op zich. In 1917 verschijnt dus voor het eerst een boekje van zijn hand bij het NBG: *Maarten Luther*, geïllustreerd door Jan van Wijk. Het vertelt op eenvoudige wijze aan kinderen, hoe Luthers leven verliep en hoe deze man kerkhervormer werd.

Illustratie van Henk Poeder voor *Dáár staat het in* van A. de Graaff-Wüppermann (1934)

Tot ver in de jaren twintig bleven er boekjes verschijnen van Aletta Hoog. Ook Van de Hulst leverde meer bijdragen, zoals *De wondere plant* en later *Als je goed luistert* en *De gescheurde Bijbel*. In de jaren erna kwamen er andere auteurs bij, zoals ds. Van Noort, A. Norel-Straatsma en - eenmalig - Anne de Vries. In 1926 wordt Van de Hulst lid van de Jeugdcommissie.

In 1927 wordt besloten tot een herdruk van Van de Hulsts Luther-boekje. Niet voetstoots overigens, omdat eerst sprake was van een geheel nieuw boekje, deze keer over Zwingli. Van de Hulst ziet dit echter niet zitten. Uit de notulen van 13 mei 1927:

De heer v.d. Hulst erkent, dat Zwingli ten onzent te weinig bekend is, maar vraagt, of die figuur voor kinderen wel zoo interessant is als Luther? Het kind vraagt niet het voedzame, maar het smakelijke. Ook acht hij den tijd nu wel te kort, om zich daar in te werken.

Voorzitter onderstreept dit laatste. Voor een nieuw boekje is niet voldoende tijd, en daarom werd besloten tot herdruk van het oude. Bovendien is Luthers figuur voor het Bijbelgenootschap wel van zeer bijzondere betekenis, afgezien van Zwingli's invloed op de reformatie. Wij konden echter deze idee van Zwingli in gedachten houden (toch is er nooit iets van een boekje over Zwingli gekomen; red.). De vraag is nu, zal het bij herdruk nog omgewerkt worden; - titel of formaat nog veranderd worden?

De heer v.d. Hulst heeft het herlezen, en acht voor omwerking geen reden.

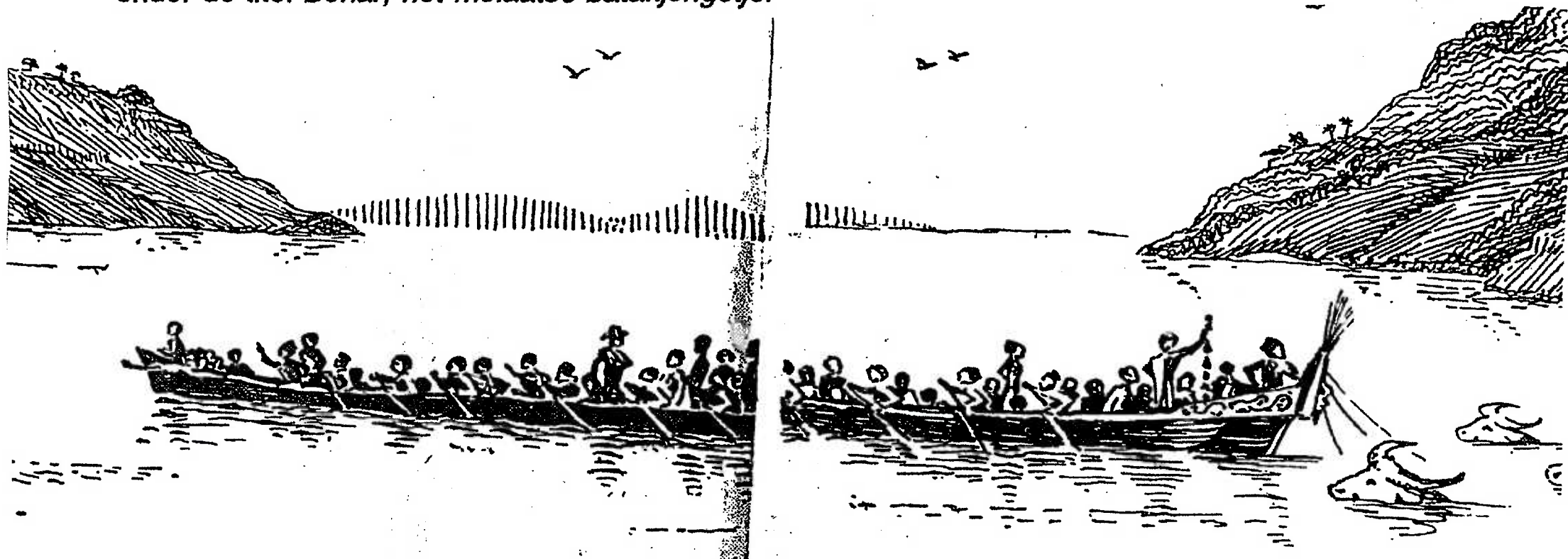
Geen veranderingen in het tien jaar oude boekje dus. Bij een volgende herdruk evenwel, zal dit opnieuw ter sprake komen en dan zal blijken dat verandering wel degelijk gewenst is. Intussen verscheen de tweede druk en werd het boekje in een grote oplage verspreid. Voorafgaand aan de uitgave was er nog bespreking over die oplage. Uit dezelfde notulen:

De heer v.d. Hulst meent zich te herinneren, dat er in 1917 wel 210.000 werden gedrukt, maar hij heeft een voorbeeld gezien, dat één jongen 8 exx. verzameld had. Door Zondagschool, Chr. School, naai-school der zusjes enz. waren deze in dat ééne gezin beland!

De activiteiten van de Jeugdcommissie breiden zich uit. In 1929 komt men voor het eerst met twee boekjes: voor verschillende leeftijdsgroepen. Dat zou enkele jaren zo blijven, tot er later zelfs drie boekjes per jaar verschenen. Van de auteurs zijn het W.G. van de Hulst en mevrouw A. Norel-Straatsma die het grootste deel van de titels voor hun rekening nemen. Van de Hulst publiceerde in totaal 17 titels bij het NBG en mevrouw Norel 13 (herdrukken meegerekend). De boekjes werden in grote oplagen (ca. 150.000 per boekje) verspreid over heel Nederland en, zoals blijkt uit de notulen van 28 februari 1936, zelfs in Indië:

Over Indië deelt Dr. Rutgers mede, hoe partijen werden meegegeven aan terugkeerende onderwijzers enz., terwijl 1500 exemplaren van elk der boekjes aan het Hoofddepôt werden gezonden.

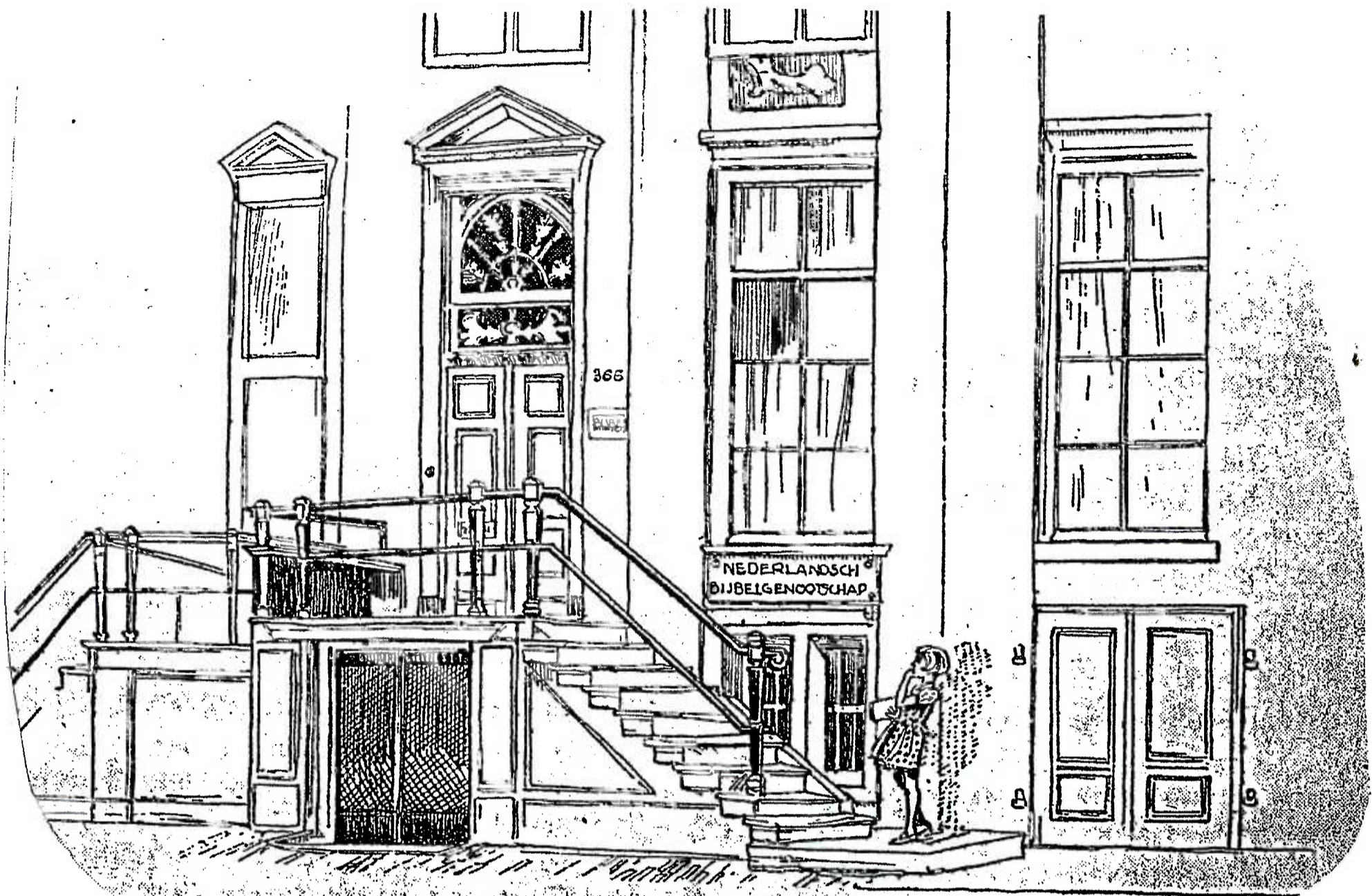
Over de kwaliteit van de ingezonden werkjes wordt tijdens vergaderingen druk gedelibereerd, evenals over de illustraties. Zo werd in 1950 uitgebreid gesproken over het boekje van Gjalte de Jong, *Hoemala, het melaatse jongetje*. Besloten wordt, het werkje ter lezing te geven aan iemand, die net uit Batakland (waar het boekje speelt) is teruggekeerd. In 1951 verschijnt het alsnog, nu onder de titel *Bonar, het melaatse Batakjongetje*.

Illustratie van Van de Hulst jr. voor *Bonar, het melaatse Batakjongetje*

Overigens is men na de Tweede Wereldoorlog gestopt met het gratis uitdelen van de boekjes. Besloten werd, ze voortaan te verkopen. Van de Hulst merkt tijdens een van de vergaderingen op, dat men moet oppassen geen concurrent te worden van de gevestigde kinderboekenuitgevers. In 1957 komt Van de Hulst's eerste NBG-boekje, *Maarten Luther*, weer ter sprake. Nu blijkt, dat er inhoudelijk heel wat op aan te merken is. Van de Hulst is op bezoek geweest bij prof.dr. W.J. Kooiman en komt van dat bezoek terug met een waslijst opmerkingen over het boekje. De auteur zal dus voor een herdruk flink aan het werk moeten en hij zegt toe, dat zoveel mogelijk Kooimans opmerkingen meegenomen worden in de bewerking. In 1958 verschijnt een, inderdaad gewijzigde, herdruk in een nieuwe lay-out en een nieuw omslag. Het zou één van de laatste boekjes worden, die op deze manier verspreid werden. Voor zover mijn informatie juist is, verscheen het laatste boekje in 1958: een herdruk van *Mary Jones* door A. Norel-Straatsma. Hieronder treft u een volledig overzicht aan van de door het NBG uitgegeven zondagsschoolboekjes. Uiteraard is het mogelijk, dat deze lijst niet correct of volledig is. Mocht u als lezer aanvullingen hebben, dan houden we ons zeer aanbevolen!

- 1914 Aletta Hoog - Eeuwfeest
- 1915 Aletta Hoog - De Bijbel aan de ketting
- 1916 Aletta Hoog - De Blijde Boodschap brengen
- 1917 W.G. v.d. Hulst - Maarten Luther
- 1918 W.G. v.d. Hulst - De wondere plant
- 1919 Aletta Hoog - Het Boek dat nooit uit is
- 1920 Aletta Hoog - Als 't donker is...
- 1921 Ds. J.J. van Noort - Maar één boek
- 1922 Aletta Hoog - Omdat zij Gods Woord liefhadden
- 1923 Aletta Hoog - Het Boek voor alle volken
- 1924 Aletta Hoog - De papieren zendeling
- 1925 Grada Buenk - Wim en zijn Bijbel
- 1926 L.v.d. Veen-Spieth - Een Godgewijd leven
- 1927 W.G. v.d. Hulst - Maarten Luther (2e druk)
- 1928 A. Norel-Straatsma - Grootmoeders Bijbel
- 1929 W.G. v.d. Hulst - Als je goed luistert
- 1929 A. Norel-Straatsma - Het meisje dat zo verlangde (= *Mary Jones*)
- 1930 W.G. v.d. Hulst - De gescheurde Bijbel
- 1930 A. Norel-Straatsma - Van een tuinman en een wonderboom
- 1931 W.G. v.d. Hulst - Kijken en luisteren I
- 1931 A.J.C. van Seters - Hoe Nirmal het won
- 1932 W.G. v.d. Hulst - Kijken en luisteren II
- 1932 D. Menkens-V.d. Spiegel - De verrassing (?)
- 1933 W.G. v.d. Hulst - Een muis in dit huis?
- 1933 D.K. Wielenga - Het grote Boek
- 1934 A. Norel-Straatsma - De oude scheepsbijbel
- 1934 M.A.M. Renes-Boldingh - Het verhaal van een ouden Koning
- 1934 A. de Graaff-Wüpperman - Dáár staat het in
- 1935 A. Norel-Straatsma - De Noordstar
- 1935 Anne de Vries - Arm en toch rijk
- 1935 Linda Erics - Joops grootste wens
- 1936 W.G. v.d. Hulst - Achter de bloempotjes
- 1936 W.G. v.d. Hulst - Het Boek dat nooit oud wordt
- 1936 Mien Labberton - Het geschenk van den ouden matroos
- 1937 W.G. v.d. Hulst - De grote schat
- 1938 W.G. v.d. Hulst - De machtige meester
- 1938 W.G. v.d. Hulst - Nog beter dan brood
- 1938 A. Norel-Straatsma - Nglari Sabdaning Allah
- 1938 J.L.F. de Liefde - Toen de eikels vielen

Coo-tje blijft on-der aan de trap staan. Haar vin-ger gaat naar haar mond.

Illustratie van Sj. Kuperus uit *Cootje* door Heleen (1938)

- ▷ 1938 Heleen - Cootje
- 1940 D.K. Wielenga - Het grote Boek (2e druk)
- 1940 W.G. v.d. Hulst - Een muis in dit huis (2e druk)
- 1947 W.G. v.d. Hulst - Oom Jannus met de pet
- 1947 W.G. v.d. Hulst - Die domme Dora
- ✕ 1947 A. Norel-Straatsma - Mary Jones (2e druk)
- 1948 Mien Labberton - Het geschenk van de oude matroos (2e druk)
- 1948 Heleen - Cootje (2e druk)
- ✕ 1949 A. Norel-Straatsma - Maarten Beintema
- 1949 Nel Verschoor-V.d. Vlis - Het vreemde meisje
- 1949 Linda Erics - Mijn vriend de pindaman
- 1950 Gr. Gilhuis-Smitskamp - Een sneeuwbal vliegt in de woonschuit
- 1950 J.E. Kuiper - Tot aan het einde der aarde
- 1950 A. Norel-Straatsma - De Bijbel in het bos
- 1951 A. Norel-Straatsma - Maarten Beintema (2e druk)
- 1951 A.K. Straatsma - Het grote avontuur
- 1951 J.S. Dondorp-Tazelaar - De Bijbel van Jans
- 1951 Gjalt de Jong - Bonar het melaatse batakjongetje
- 1954 J.E. Kuiper - Ali Bey
- 1954 J.E. Kuiper - Het bootje van de regenboog
- 1956? A. Norel-Straatsma - Mary Jones (3e druk)
- 1957 Piet Cromhout - Avontuur in het Grachtenhuis
- 1958 W.G. v.d. Hulst - Maarten Luther (3e druk)
- 1958 A. Norel-Straatsma - Maarten Beintema (3e druk)
- 1958 A. Norel-Straatsma - Mary Jones (4e druk)

HET MEISJE, DAT ZOO VERLANGDE
A. NOREL-STRAATSMA

Het meisje dat zoo verlangde, door A. Norel-Straatsma, werd later enkele keren herdrukt onder de titel *Mary Jones*. De tekenaar van dit omslag is onbekend.
